

léčitelně nemocných pacientů přispělo nejen nastavení dnešní společnosti na mládí, krásu, výkon a úspěch, ale i moderní medicína. Právě technologická vyspělost současné medicíny může navozovat dojem všemocnosti a úspěchu. A umírání a smrt jsou pak vnímány jako něco nepatřičného, či dokonce jako prohra. To může v některých případech vést i k čekání na zázrak a k „umělému“ prodlužování života a utrpení. I pro obavy, aby člověk netrpěl a neumíral napojený na přístroje či hadičky v anonymním nemocničním prostředí, možná volí pro něj schůdnější variantu. Současně je paradoxem, že žádosti o eutanazii nebo asistovanou sebevraždu se objevují především ve vyspělém světě, což může souviset jak s posílením práv člověka na sebeurčení a rozhodování o sobě samém, tak s morálním a právním povědomím konkrétního státu. Posilování osobní zodpovědnosti a respektování autonomie je nesporně chvályhodné. A možnost vlastního rozhodnutí o případném odchodu ze života může být i jednou z psychických opor, která dává sílu to s touto nemocí ještě vydržet a smířit se s ní, i přes těžkosti, které přináší. Také vnímání eutanazie jako aktu milosrdenství (ze soucitu zbavit člověka trýznivého utrpení) je jedním z dalších argumentů na cestě za jejím povolením. Na druhou stranu není snaha o legalizaci eutanazie vlastně diskuzí o pomoci umírajícím a současné podobě paliativní péče, resp. její kapacitní nedostatečnosti? Není to selhávání úlohy státu a zdravotnictví? Není to způsobeno tím, že i v dnešní době jsou umírání a smrt stále tabuizovány a relativizovány? Většinou se jimi

totiž začneme zabývat až v pokročilém věku nebo v okamžiku, kdy vážně onemocníme. Do té doby je umírání a smrt abstraktním pojmem těžko zapadajícím do hodnotového rámce současné postmoderní společnosti. Postoj ke smrti a její prožitek se podstatně změnil i tím, že došlo k institucionalizaci umírání a jeho úbytku v domácím prostředí. Smrt nemá být tabu, to platí pro lidi jakéhokoli věku. Mělo by se o ní otevřeně mluvit – v rodinách, ve školách, ve veřejném prostoru. Je to také o našem vztahu k těžce nemocnému a umírajícímu člověku. Tabu smrti vytváří prostor pro strach z ní samotné a z „bolestiplného“ umírání.

Vím, že řada nemocných trpí, někteří dokonce zbytečně, a že prožívat jejich utrpení není jednoduché. To je možná ten hlavní důvod, proč je voláno po aktivní eutanazii. Ale traumatizující průběh závěru života není nezbytný. Dobře vedená paliativní péče umožňuje důstojný odchod ze života, a to i v domácím prostředí. V souvislosti s umíráním a současným pohledem na eutanazii je tak nutné hovořit především o paliativní pomoci a péči. Paliativní péče v domácím nebo hospicovém prostředí by měla přinášet nemocnému a jeho blízkým empatickou podporu a uspokojovat jeho potřeby včetně tlumení potíží souvisejících s umíráním, jak po stránce biologické a psychologické, tak i sociální a spirituální. Postupy paliativní péče a její přístup k nevléčitelně nemocnému, včetně asistovaného umírání, rozhodně nejsou identické s eutanazií. Paliativní péče vnímá život a umírání jako přirozený běh věcí, neusiluje ani o urychlení, ani o nepřímě-

řené zadržování smrti. Je potěšitelnou skutečností, že se tento trend začíná prosazovat i v našem státě. Nevléčitelně nemocný člověk musí být včas a v dostatečném rozsahu informován o budoucích možnostech péče, včetně té paliativní. Pak by možná řada lidí tolik neusilovala o eutanazii. Bez rozvoje, trvalého posilování a široké dostupnosti paliativní péče, bez respektování vůle aktuálně nemocného člověka, bez osvěty veřejnosti o umírání a bez ujasnění pojmů nelze považovat současné snahy o legalizaci eutanazie za smysluplné, protože zatím působí jako spíše technokratický přístup.

Pokud bych před pár lety dostala otázku „jste pro eutanazii, nebo proti?“, pak bych odpovíděla „pro“, a vnímala bych ji jako zkrácení tělesného a psychického utrpení u těžce nemocného člověka. Téma eutanazie a umírání je ale podstatně širší a nelze je zúžit na prostou odpověď „ano, či ne“. Termín eutanazie bývá různě vnímán, protože zahrnuje řadu rozdílných situací. Dnes nejsem nakloněna aktivní eutanazii tak, jak je vnímána a umožněna, např. i pacientům s depresí. Namísto jsou i obavy ze zneužití tohoto aktu. Za velmi důležité považuji, aby ti, kdo o eutanazii neustále hovoří, si byli vědomi obsahu a významu pojmu eutanazie.

*Tina Neumannová,
Všeobecné lékařství, Lékařská fakulta
Univerzity Karlovy v Plzni*

*MUDr. Jiří Neumann, FESO
Neurologické oddělení, Krajská zdravotní, a. s. –
Nemocnice Chomutov, o. z.*

www.medicinapropraxi.cz

